

Marmaris ve Rodos Arasındaki Ekonomik İlişki
Hacminin Analizi ve Yol Haritası

Rodos – Marmaris Fırsat Analizi

Marmaris ve Rodos Arasındaki Ekonomik İlişki
Hacminin Analizi ve Yol Haritası

MTO 11. Kültür Yayınıdır

Rodos – Marmaris Fırsat Analizi

Marmaris 2015

İÇİNDEKİLER

1. Giriş	6
2. Rodos ve Oniki Adalar Hakkında Genel Bilgi	7
2.1. Tarihçe	7
2.1.1. Oniki Adalar	7
2.1.2. Rodos	9
2.2. Rodos'un Konum ve Coğrafyası	10
2.3. Ticaret Hayatı	11
3. Dış Ticaret	15
3.1. Yunanistan – Türkiye	15
3.2. Marmaris Gümrük Müdürlüğü	17
4. Proje Hakkında	19
4.1. Gerekçe	19
4.2. Projenin Amacı	20
4.3. Projenin Aşamaları	21
4.3.1. Saha Çalışması	22
4.3.2. Sektörlerin Belirlenmesi	28
4.3.3. Envanter Anket Şablonu	28
4.3.4. Anket Çalışması	29
4.3.5. Heyet Ziyareti	29
4.3.6. Envanter Hazırlığı ve Basımı	31
4.3.7. Envanter Taslağının Sunumu	32
4.3.8. Proje Sunumu ve Eğitim	33
4.3.9. Envanterin Tanıtım ve Dağıtımı	34
5. Genel Değerlendirme	34
EK 1: İrtibat Bilgileri	37
a) Rodos Türk Başkonsolosluğu	37
b) Güney Ege Bölgesi Valiliği	37
c) Oniki Adalar Ticaret Ve Sanayi Odası	37
d) Rodos Otelciler Birliği	37
e) Tc Ziraat Bankası Rodos Şubesi	38
f) Avukat Bay Gionnakos Konstantinos	38
g) Gümrük Müşaviri Tsingos Nikos	38
h) Inspiration Travel	38
EK 2: Uygulanan Envanter (Örnek)	39
EK 3: Oniki Ada Ticaret ve Sanayi Odası Tarafından İletilen Marmaris'e Ürün Satabilecek Firmalar	42
Kaynakça	46

Bu rapor, T.C. Güney Ege Kalkınma Ajansı'nın desteklediği "Marmaris ve Rodos Arasındaki Ekonomik İlişki Hacminin Analizi ve Yol Haritası" projesi kapsamında Marmaris Ticaret Odası tarafından Denizli ABİGEM A.Ş.'ne hazırlanmıştır. Raporun hazırlanmasına yönelik çalışmalar Mart - Nisan 2015 tarihlerinde, Rodos'a gerçekleştirilen ziyaretler ve literatür taraması ile oluşturulmuştur.

Proje Ekibi

Mehmet BAYSAL – Yönetim Kurulu Başkanı

Mahmut AKYAZICI – Yön. Krl Üyesi

Fatih KAPLAN – Yön. Krl Üyesi

Taşkın BAYKARA – Genel Sekreter

Eylem Miray APAK – Proje Koordinatörü

Yılmaz YORULMAZ – Proje Asistanı

Proje Ekibi

Sıdıka ARIKAN – Direktör

Enis ERDAL – Uzman

Hakan AKIN – Dış Ticaret Uzmanı

Nezahat TÜRKÖZ – Strateji Uzmanı

© Bu raporun tüm hakları saklıdır ve izinsiz kullanılamaz. Marmaris Ticaret Odası'nın yazılı onayı olmadan raporun içeriği kısmen ya da tamamen kopyalanamaz, elektronik, mekanik veya benzeri bir araçla herhangi bir şekilde basılamaz, çoğaltılamaz, fotokopi veya teksir edilemez, dağıtılamaz. İçerik ile ilgili tek sorumluluk Marmaris Ticaret Odası'na aittir ve T.C. Güney Ege Kalkınma Ajansı'nın görüşlerini yansıtmaz.

1. Giriş

Rodos ile Anadolu'nun ilişkileri uzun yıllar öncesine dayanmaktadır. Ada, Kanuni Sultan Süleyman zamanında 1522'de Türk idaresine geçmiş ve 400 yıl süresince bir Türk Toprağı olmuştur. 1912 yılında İtalya tarafından işgal edilen Ada İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra, 1947 yılında Yunanistan'ın idaresine verilmiştir. Adada günümüzde 4000 kadar Türk yaşamaktadır.

Ada Türkiye'ye sadece 18 km uzaktadır. Bu konumu ile Türkiye'ye en yakın Yunan Adalarından biri olup Türkiye'den rahatlıkla görülebilmektedir.

Harita 1. Rodos Adası
(Kaynak: www.wikipedia.com)

Rodos'un Yunanistan anakarasına uzaklığı ise yaklaşık 600 km'dir. Sadece adanın coğrafi konumu bile Türkiye ile olan ve olması gereken ticari ve sosyal ilişkilerini haklı ve gerekli kılmaktadır. Ancak, Yunanistan ve Türkiye arasında geçmişten günümüze uzanan siyasi anlaşmazlıklar ve bunun doğurduğu politik gerginlik Ada ve Türkiye arasında oluşması gereken o doğal bağlantının kurulmasını engellemiş ve bugün de engellemeye devam etmektedir.

Her ne kadar Yunanistan ve Türkiye, Gümrük Birliği sınırları içerisinde yer alarak sanayi ürünlerinin ticaretinde gümrük vergilerini karşılıklı olarak kaldırmış olsalar da ticaretin kendi dinamikleri dışında yer alan bazı nedenler (politika, kanunlar, lojistik imkânlar) yüzünden iki kıyı arasında ticari ilişkiler arzu edilen düzeye bir türlü gelememiştir.

Yakın geçmişte Rodoslu alıcılar ile ilişkiler kurulmaya çalışılmış, ancak özellikle Yunanistan'da yaşanan mali sorunların bir yansıması olarak ödemelerde yaşanan gecikmeler nedeniyle söz konusu ilişkiler sağlıklı gelişmemiştir. Buna rağmen proje kapsa-

mında Adada gerçekleştirilen görüşmeler sırasında Rodoslu tüccar, mağaza sahibi ve hizmet sağlayıcıların pek çoğunun Türkiye ile ticarete çok sıcak baktıkları görülmüştür. Bu düşüncenin en önemli sebepleri olarak, Yunanistan ve diğer Avrupa ülkelerine nazaran daha uygun fiyatlarla ürün temini ve elbette ulaşım kolaylığı gösterilmektedir.

Yapılan toplantı ve sohbetlerde; Rodoslu İş Adamları kendilerince en önemli eksikliklerinin özellikle en yakın ticaret merkezi olan Marmaris'te yerleşik sanayi ve ticaret hakkında bilgi sahibi olmamaları, üretici ve tüccarlara nasıl ulaşacaklarını bilmemeleri olarak belirtmişlerdir. Bir başka deyişle Rodos, Türkiye ile ticaretini geliştirmek istemekte ancak hangi ürünlere ulaşabileceklerini, satıcılarını ve prosedürleri bilmemektedirler.

Marmaris Ticaret Odası tarafından hazırlanan proje, öncelikle Rodoslu tüccar, mağaza sahibi ve hizmet sağlayıcılarının yararlanabilecekleri, içerisinde Adada proje kapsamında yapılan pazar araştırması sonucuna göre belirlenen sektörlerden 112 firmanın yer aldığı bir Marmaris Firma Envanteri'nin hazırlanması ve Adada ilgili kurum ve kuruluşlar aracılığı ile tanıtılması ve dağıtılması çalışmalarını kapsamaktadır. Projenin detaylı amacı ve aşamaları aşağıda 3. ve 4. maddelerde anlatılmıştır.

Marmaris Ticaret Odası tarafından hazırlanan ve koordine edilen projenin saha çalışmaları Denizli ABİGEM A.Ş. (ABİGEM) tarafından gerçekleştirilmiş ve finansmanı Güney Ege Kalkınma Ajansı (GEKA) tarafından sağlanmıştır.

2. Rodos ve Oniki Adalar Hakkında Genel Bilgi

2.1. Tarihçe

2.1.1. Oniki Adalar

Rodos'un tarihini, başkenti olduğu Oniki Adalar ile beraber incelemek gerekir. "Oniki Ada" bölgesi ismini, gayrimüslim bölgelerde uyguladığı yönetim şekline almıştır. 12'li denem bu sisteme göre, her on hane birer temsilci çıkarır, bu temsilciler de aralarından bölgeyi yönetecek "12 kişilik bir ihtiyar heyeti" seçerdi. Türkçe "Oniki Ada" ismi ilk önce Yunanca'ya daha sonra birebir çevrilerek diğer batı dillerine girmiştir.

"Oniki Ada" denilen adalar grubunda, isminin çağrıştırdığı gibi 12 adet ada yoktur. Sadece büyük olanları sayarsanız 14 ada, büyüklü küçüklü hepsini sayarsanız 20'den fazla ada ve adacık vardır. Buradaki 12 sayısı adaların sayısı değil, "12 üyeli meclisle yönetilen adalar" anlamındadır.

Osmanlılarda ise; önceleri "Ege Adaları" denilmiş, sonra ise Cezayir-i Bahr-i Sefid (Akdeniz Adaları)" ve "Cezair-i isna aşer" denilmiştir. Daha sonra yönetim vilayeti olan Akdeniz Adaları Sisam ve Sakız Adası gibi On İki Ada'nın dışında kalan adaları da içi-

Harita 2. Oniki Adalar
(Kaynak: www.wikipedia.com)

ne almaktaydı. Bununla beraber her adanın kendi özel adı vardır. Türkler bu adların bazılarını Türkçe'nin hançeresine uydurmuş, bazılarını ise Türkçe isimler vermişlerdir. Rodos ismi olduğu gibi kalmış; Kasos, Kaşot; Karpethos, Kerpe; Aliminya, Limoniye; Simi, Sömbeki; Tilos, İlyaki; Nisiros, İncirli; Mandraki, Yalı; Kos, İstanköy; Astropalya, Koçbaba; Kalimnos, Kilimli; Kharki, Herke olmuş; Patmos, Meis, Chalke, Lipos, Leros ise olduğu gibi söylenmiştir.

Antik Çağ'da Yunan dünyasının bir parçası olan adalardan özellikle Rodos ve İstanköy (Kos) köklü tarihleriyle öne çıkarlar. Helenistik dönemde ve Roma döneminde siyasal ya da coğrafi bir birim oluşturmayan adalar, Bizans yönetimi altında Kyklad Adaları'nı da içine alan Dhodhekanisos Theması olarak düzenlendi. Bunu izleyen Osmanlı yönetimi sırasında, Rodos ve İstanköy dışındaki adalara belirli ayrıcalıklar tanındı. Başlangıçta yönetim açısından Midilli sancakbeyliği içinde yer alan adalar daha sonra Kaptanpaşa Eyaleti'ne, 1867'de de Cezair-i Bahr-i Sefid Eyaleti'ne bağlandı. Bu düzenleme, İtalyan kuvvetlerinin Trablusgarp Savaşı sırasında adaların büyük bölümünü ele geçirmesine (Mayıs 1912) değin sürdü. Aynı dönemde İkaria Yunan kuvvetlerinin eline geçerken, Meis Osmanlıların elinde kaldı.

1912 yılında imzalanan Ouchy(Uşi) Antlaşması-na göre İtalya On İki Ada'yı Osmanlı İmparator-

Harita 3. Piri Reis Rodos Haritası
(Kaynak: www.wikipedia.com)

luğu'na verecekti. Ancak adaların, Yunanlar tarafından işgal edilebileceği düşüncesiyle Balkan Savaşı'nın sonuna kadar İtalyanlarda kalmasına karar verildi. Ancak İtalya bu adaları Osmanlı İmparatorluğu'na vermekten vazgeçerek kendi topraklarına kattı. I. Dünya Savaşı sonrasında Osmanlı İmparatorluğuna imzalatılan ve Türk Milleti'nin asla tanımadığı, Milli Mücadele'yi zaferle sonuçlandırması ile uygulanmasına izin vermediği Sevr Antlaşması'yla On İki Ada ve Meis İtalya'ya bırakıldı. Lozan Antlaşması'nda da On İki Ada'nın İtalyan yönetiminde kalmasının kabulüne ülkenin iç sorunları nedeniyle mecbur kalındı. II. Dünya Savaşında İtalya'nın 1943'te teslim olmasından sonra İngilizlerin adaları alma girişimleri başarısızlığa uğradı. Denetimi ele geçirmiş olan Alman birlikleri ancak Mayıs 1945'te adalardan çıkarılabildi. Adalar Paris Antlaşmasıyla 1947'de resmen Yunanistan'ın yönetimine geçti.

2.1.2. Rodos

Adaya yerleşim neoklasik dönemde başladı. MÖ 16. yüzyılda Girit Uygarlığı adaya yerleşti. Ondan daha sonra Yunan Mitolojisi, yeni bir Rodos Irkı isimlendirdi, Telchines. Ada bazen bu takma ad ile adlandırıldı. 15. yüzyılda Achaeans tarafından istila edildi. 11. yüzyılda Dorianların gelmesiyle ada gözde olmaya başladı. Daha sonra adanın üç büyük şehri olan; Lindos, Lalyssos ve Kameiros Dorlar tarafından inşa edildi. Şair Pindar methiyesinde "*Ada, güneş tanrısı Helios ve Rodos perisinin birliğinde doğdu ve şehir onların üç oğlu için isimlendirildi*" der.

Pers istilasının adayı kaplamasının ardından MÖ 478'de Perslerin Atina güçleri tarafından yenilmesi ile Rodos adası şehirleri Atina Birliği'ne (Atina tarafından yönetilen, MÖ 5. yüzyıldaki Yunan şehir devletleri birliği) bağlandı. MÖ 431 yılında Pelepones Savaşı çemberi yardığında Rodos geniş bir şekilde tarafsız kalıyordu. Birliğe bağlı olmasına rağmen savaş 404 yılına kadar sürdü. Fakat Rodos bu zamanda çatışmadan tamamen geri çekildi ve kendi yoluna devam etmeye karar verdi. MÖ 408 yılında şehir devletleri bir ülke oluşturdular ve yeni Rodos'u yeni başşehir olarak adanın en kuzey ucunda inşa ettiler. Onların düzenli planı Atinalı mimar Hippodamus tarafından gözden geçiriliyordu. Mamafih Pelepones savaşları tüm Yunan kültürünü zayıflatmıştı ve istilaya açık tutuyordu. MÖ 357 yılında ada Karyalılar tarafından kral Mausolus tarafından fethedildi. Daha sonra da MÖ 340'da Persler'in eline geçti. Fakat onların dönemi kısa oldu, bu şehir halkı için rahatlatıcı bir durum oldu. Rodos MÖ 332'de Makedonyalı Alexander III'ün Persleri yenmesinden sonra büyüyen bu imparatorluğun bir parçası haline geldi. Alexander'ın ölümünü takiben onun generalleri krallığı kontrol etme çekişmesine girdiler.

Onların üçü Ptolemy, Seleucusve Antigonus krallığı adayı kendi aralarında bölmeyi başardılar. Rodos, Ptolemies ile ticari ve kültürel bağlarını İskenderiye ile kuvvetlendiriyordu. Beraberce şekillendirdikleri Rodos-Mısır Birliği Akdeniz'de ticareti boydan boya kontrol ediyordu. MÖ 3. yüzyılda şehir denizcilik, ticaret ve kültür merkeziyle gelişti ve şehrin parası Akdeniz'in her tarafında dolaşımda idi. Rodos'un meşhur felsefe

okulu bilim, edebiyat ve hitabeti İskenderiye'li üstadları ile paylaşıyordu. Rodos'un o dönemde tanınmış isimleri Rodos'ta bir okul kuran Atinalı hatip Apollonius of Rhodes (MÖ 3. yüzyıl-MÖ 246, epik şair, bilim adamı ve İskenderiye kütüphanesi direktörü), astronom Hipparchus ve Geminus ve hatip Dionysios Trax'tı.

Barok Bizans Çağı 1309'da adanın Hospitalier Şövalyeleri (1080 yılında Kudüs'de kurulan ve Saint John Kudüs, Rodos ve Malta tarikatı, Malta şövalyeleri, Rodos şövalyeleri ve Malta silahşörlerini içeren bir organizasyon) tarafından zapt edilmesiyle son buldu. Yeni ismiyle Rodos Şövalyeleri yönetimi altında şehir ortaçağ Avrupa ideal modeline göre yeniden inşa edildi.

Şehrin meşhur anıtlarının çoğunu **“Palace of the Grand Master”** Büyük Üstatların Sarayı içerir. Bu dönemde yapılmıştır. Şövalyelerin inşa ettiği bu kuvvetli duvarlar 1444'deki Mısır Sultanı ataklarına ve Mehmed II'nin 1480'deki ataklarına karşı koyup ayakta kaldılar. Son olarak Rodos Kanuni Sultan Süleyman'ın 29 Aralık 1522'deki büyük ordusuna karşı yenik düştü. Kalan birkaç şövalyeye Sicilya Krallığı'na sürgün edildi. Şövalyeler daha sonra karargahları durumuna gelen Malta'ya hareket edeceklerdi. Ada yaklaşık 400 yıl Osmanlı İmparatorluğu mülkiyetinde kalmıştır.

1912'de Trablusgarp Savaşı sırasında Rodos İtalya tarafından işgal edildi. Rodos, Oniki Ada'nın diğer adalarıyla birlikte, İtalya'nın 1947'de Paris Antlaşması'nı imzalamasıyla beraber Yunanistan'a katıldı. Adada bulunan Türk azınlık 1923'teki Türkiye-Yunanistan Nüfus Mübadelesi sırasında İtalya topraklarında sayıldıkları için mübadeleden kurtuldular. Bu nedenle günümüzde Rodos'ta küçük bir Türk azınlığı bulunmaktadır.

2.2. Rodos'un Konum ve Coğrafyası

Rodos Adası mızrak ucu biçimindedir. 79,7 km uzunluk ve 38 km genişlik ile toplam alanı yaklaşık 1.398 km² dir. Deniz sahili yaklaşık 220 km dir. Ada Anadolu yarımadasının güneybatı kıyılarına yakın kuzeydoğudan güneybatıya doğru konumlanmıştır.

Nüfusu kış aylarında 130,000 yaz aylarında ise 300,000 civarındadır. Adada 4,000 kadar Türk nüfus yaşamaktadır. Rodos şehri adanın kuzey ucunun sonundadır. Antik Çağ sitesi (old town) ve modern ticaret limanını içerir. Ana havayolu kapısı Diagoras International Airporttur. Havalimanı Paradisi şehrinin 14 km güney batısındadır. Karayolu ağı şebekesi şehirden doğu ve batı sahilleri boyunca yayı-

Harita 4. Rodos Fiziki Haritası
(Kaynak: www.rhodesmarket.blogspot.com)

lır. Ada Rodos geyiğinin anayurdudur. Petalus yani Kelebekler Vadisi'nde yazın çok sayıda kelebek toplanır. Attaviros dağı 1.215 metre irtifasıyla adanın en yüksek noktasıdır. Sahillerde toprak taş gibi katı iken adanın iç kısımları ekilebilir topraklara sahiptir. Burada turunçgiller, şaraplık üzüm, sebzeler, zeytin ağaçları ve diğer mahsuller yetiştirilir. Rodos'un dışında ada küçük köyler ve dinlenme sahilleri ile noktalanır. Bunların içinde Faliraki, Lindos, Arkangelos, Afandu, Koskinu, Embona, Paradisi ve Tiranta sayılabilir. Turizm, adanın birincil gelir kaynağıdır.

2.3. Ticaret Hayatı

Kaynaklar incelendiğinde 15-20 yy döneminde Rodos Adası'nın en büyük ticaret ortağının Anadolu olduğu görülür. 20 yy başı Rodos-Anadolu ticaretinin en üst seviyeye ulaştığı dönemdir. Bu dönemde özellikle Rodos-İzmir arasında ciddi ticari faaliyet dikkat çekmektedir. Rodos ile Türkiye arasında gelişen ticari ilişkiler 1912 yılında İtalya'nın Adayı işgali ile bıçak gibi kesilmiş ve bir daha eski gösterişli ve her iki kıyı için de son derece verimli olan o dönemlerine dönmemiştir.

Bilgi vermesi amacıyla 19 yy sonu ve 20 yy başına ait bazı verileri incelemek faydalı olacaktır.

Rodos Adası'nın ithalat-ihracat rakamlarına genel olarak bakıldığında; ithalatın ihracattan çok daha fazla olduğu görülür. 1888 yılında ithalat ihracattan dört kattan fazladır. 20. yüzyılda ise adadan ihracat artmıştır. 1905 yılında ise 100.000'e çıkmıştır. İthalat 1888 yılından 1909 yılına kadar iki katından fazla artmıştır. 1905 yılına ait ithalatın 50.000 kadarı Anadolu kıyıları ve adalara ihraç edilmekteydi. Aşağıda 1888-1910 yılları arasında adaya ait ticaret rakamları görülmektedir:

Tablo 1. 1888-1910 döneminde Rodos Adası'nın Dünya ile İhracat ve İthalat (Pound)

Yıl	İhracat	İthalat
1888	100	23,33
1889	137,5	35,42
1900	180,5	27,4
1905	194	100
1906	163,8	76,65
1908	219,35	86,38
1909	241,85	94,5
1910	226,43	97,5

(Kaynak: 1901 İzmir Raporu, s.15-18; 1906 İzmir Raporu, s. 23-25; 1911-1912 İzmir Raporu, s.34.)

1910 yılında Rodos Adası'na ait ithalatta Osmanlı Devleti (%40) ilk sırayı almaktadır. Onu İngiltere (%12) ve Almanya (%10) ile Avusturya- Macaristan (%9,2) takip etmektedir. Aşağıda bu tarihte, Rodos adasında ülkelere göre ithalat görülmektedir:

Tablo 2. Ülkelere Göre Rodos Adası İthalatı (1910), (Pound)

Ülkeler	İthalat
İngiltere	28.760
Osmanlı	90.000
Almanya	24.000
Avusturya-Macaristan	21.000
İtalya	16.000
Fransa	11.000
Romanya	6.500
Mısır	6.000
Belçika	5.400
Brezilya	5.000
Bulgaristan	4.000
Çin	4.000
Rusya	3.300
Diğer Ülkeler	1.470
Toplam	226.430

(Kaynak: 1911 İzmir Raporu, s. 35)

İthalata bakıldığında ise Ada'nın en fazla satışı yine Osmanlı Devleti'ne yaptığı görülür.

Tablo 3. Rodos Adası İhracatı (1910)

Ülkeler	Toplam (£)
Osmanlı	54.380
Mısır	7.200
Avusturya-Macaristan	4.100
Rusya	3.600
Kıbrıs	2.550
Diğer Ülkeler	1.670
Toplam	73.500

(Kaynak: 1911 İzmir Raporu, s. 32)

Rakamlardan da görüleceği üzere Ada'nın 1912 yılında İtalya tarafından işgal edilene kadar en büyük ticari ortağı Anadolu idi. Ada ihtiyaç duyduğu ürünleri Anadolu'dan ithal etmekle kalmıyor aynı zamanda ürünlerini de en çok Anadolu'ya satıyordu. O dönemde Adanın ithal ettiği mallar takip eden tabloda yer almaktadır.

Tablo 4. Rodos Adası İthalat Kalemleri (1910) , (Pound)

İthalat	Değeri £	Ülkeler
Yağ	4.000	Osmanlı Devleti
Sığır	15.500	Osmanlı Devleti
Kahve	5.850	Brezilya, Fransa,
Buğday ve Un	48.000	Osmanlı Devleti, Romanya, Kıbrıs, Fransa
Hırdavat	16.400	Almanya, Avusturya- Macaristan, Osmanlı Devleti.
Post ve Deri	8.725	Çin, Hindistan, Osmanlı Devleti, İtalya, Fransa
Pamuklu ve Yünlü	44.000	İngiltere, İtalya, Avusturya-Macaristan, Bulgaristan
Kalas ve Kereste	6.600	Osmanlı Devleti, Romanya
Şeker	9.650	Rusya, Avusturya- Macaristan

(Kaynak: 1909 İzmir Raporu, s. 28)

Sattığı ürünler ise bir sonraki tablodadır.

Tablo 5. Rodos Adası İhracat Kalemleri (1908)

Ürünler	Değeri (£)	Hangi Ülkeye İhrac Edildiği
Taze Sebze-Meyve	14.400	Osmanlı Devleti, Mısır, Rusya
Deri ve Post	6.300	Osmanlı Devleti, Mısır, Romanya, Bulgaristan, Kıbrıs
Zeytin yağ (Yağ çıkarılmış zeytinlerden ya da kalıntılardan)	4.725	Osmanlı Devleti, Mısır, Kıbrıs, Fransa
Şarap ve Likör	7.050	Osmanlı Devleti, Mısır

(Kaynak: 1909 İzmir Raporu, s. 30)

Rodos günümüzde Zeytin ve Zeytin Ürünleri ile Çam Balı ve Şarap satmakta bunun dışında meyve sebze dahil tüm ürünleri ada dışından almaktadır. Bu nedenle Ada Marmaris açısından ciddi bir ihracat pazarı görünümündedir. 2010 yılı kayıtlarına göre Adada Oniki Adalar Ticaret Odası'na kayıtlı 16 bin ticarethane faaliyet göstermektedir. Bunların sektörel dağılımları bir sonraki tabloda yer almaktadır.

Tablo 6. 12 Adalar Ticaret Odası'na Kayıtlı Üyelerin Sektörel Dağılımları

No	Sektör	Sayı
1	Perakende	4013
2	Turizm	2261
3	Üretim	4222
4	Diğer	5647
	Toplam	16143

(Kaynak: Oniki Adalar Ticaret ve Sanayi Odası, 2010)

Rodos ekonomisi tamamen turizme odaklanmış durumdadır. Adada zeytin ürünleri, çam balı ve şarapçılık gelir getirici kaynaklar olmakla beraber turizm tek gelir kaynağı durumundadır. Rodos'ta oda kaydı olan 2261 turizm belgeli işletme faaliyet göstermektedir. Ada her yıl 150-200 bin turiste ev sahipliği yapmaktadır.

Adalara halen AB'ye hijyen yönünden yeterliliği kabul edilmiş firmalar listesine kayıtlı şirketlerce deniz ürünleri ihracatı doğrudan yapılabilmektedir. Yoğurt, süt, et, canlı hayvan, dondurma gibi ürünlerin tüm AB ülkelerine olduğu gibi adalara da ihracatı yapılamamaktadır.

Taze sebze ve meyvelerde, Atina ve Selanik merkezli kontrol sertifikası istenmesine rağmen konserve, fındık-fıstık, kuru meyve gibi ürünlerin kontrolleri Girit ve Rodos Adaları'ndan yapılabiliyor.

Adada 2006 yılında açılmasına karar verilen ancak kimyager olmadığı için faaliyete geçirilmeyen gümrük laboratuvarı nedeniyle Türkiye'den Rodos'a gönderilen yaş meyve ve sebze dahil tüm gıda ürünleri (kuru meyve, yemiş ve lokum nevi ürünler hariç) numune alınarak Atina veya Girit'teki laboratuvarında analiz edildikten sonra Adaya giriş yapabilmektedir. Analize alınan ürünlere ait raporların gümrüğe ulaşmasının iki gün kadar aldığı bu durumun bazı gıda ürünlerinde sorunlara sebep olduğu ifade edilmiştir.

Diğer yandan iki kıyı arasında sağlıklı bir nakliye sistemi bulunmamaktadır. Marmaris ile Rodos arasında mal taşıması "Yeşil Marmaris" firmasına ait yolcu taşımasında da kullanılan tekne ile gerçekleştirilmektedir. Tekne kış aylarında havanın müsaade ettiği günlerde haftada üç kez, yaz aylarında ise her gün yapılmaktadır. Tekne sadece açık ve parsiyel yük taşımasına elverişlidir.

3. Dış Ticaret

3.1. Yunanistan – Türkiye

TradeMap verilerine göre Yunanistan 2013 yılında Türkiye'den ağırlığı mineral yakıtlar, yağlar, pamuk ve plastik ürünler olmak üzere toplam 4 milyar ABD\$ ithalat yapmıştır. Bu ithalatın yaklaşık 50-75 milyon ABD\$'lık kısmının Rodos'a gerçekleştiği tahmin edilmektedir.

Tablo 7. Gümrüklere Göre Türkiye'nin Yunanistan ile 2014 Yılı Dış Ticaret Verileri*

Gümrük adı	İhracat Euro	İthalat Euro	Gümrük adı	İhracat Euro	İthalat Euro
Halkalı Güm. Md.	346.608.564	125.872.164	Bodrum Güm. Md.	1.265.606	586.358
Ankara Güm. Md.	200.110.638	57.201.654	Milas Havalimanı Güm. Md.	1.201.167	0
İzmir Güm. Md.	115.963.323	77.714.537	Mudanya Güm. Md.	1.195.717	771
Derince Güm. Md.	56.230.656	41.170.884	Kapıkule Gar Güm. Md.	844.323	4.639.733
Gemlik Güm. Md.	37.753.088	13.533.072	Çorlu Havalimanı Güm. Md.	708.953	301.840
Aliağa Güm. Md.	33.392.152	513.417.424	Esenboğa Güm. Md.	534.454	526.995
Bursa Güm. Md.	30.593.765	17.102.884	Yumurtalık Serbest Bölge Güm. Md.	415.557	737
İsdemir Güm. Md.	24.412.674	0	A.H.L. Yolcu Salonu Güm. Md.	407.520	5.805.755
Antalya Güm. Md.	23.410.353	564.178.464	Mersin Yolcu Salonu Güm. Md.	400.005	0
Dilovası Güm. Md.	22.066.754	19.505.512	Çeşme Güm. Md.	375.143	7.270
Ambarlı Güm. Md.	19.493.236	56.495.088	Yalova Güm. Md.	345.702	14.139
Erenköy Güm. Md.	18.935.237	74.249.003	Zonguldak Güm. Md.	345.386	0
Mersin Güm. Md.	18.676.768	189.777.308	Fethiye Güm. Md.	314.914	0
Çerkezköy Güm. Md.	18.371.993	31.066.878	Afyonkarahisar Güm. Md.	310.606	0
Körfez Petrokimya Güm. Md.	14.932.144	463.241.828	Sabiha Gökçen Havalimanı Güm. Md.	307.091	94.727
Gaziantep Güm. Md.	14.334.250	5.825.675	Pendik Güm. Md.	282.314	202
Kayseri Güm. Md.	13.031.684	3.279.174	İzmir Yolcu Salonu Güm. Md.	272.960	0
Karadeniz Ereğlisi Güm. Md.	12.801.966	56.272	Kuşadası Güm. Md.	243.128	0
Gebze Güm. Md.	11.328.962	39.523.426	Finike Güm. Md.	199.513	0
Bandırma Güm. Md.	11.146.196	14.635.282	Samsun Güm. Md.	184.458	8.506.675
İskenderun Güm. Md.	10.755.310	74.106.702	Botaş Güm. Md.	182.263	0
Manisa Güm. Md.	8.632.675	57.230	Şanlıurfa Güm. Md.	101.530	3.369
Kahramanmaraş Güm. Md.	8.059.026	2.755.852	Aydın Güm. Md.	90.007	0
Denizli Güm. Md.	8.013.457	172.604	Aksaray Güm. Md.	76.690	0
Biga Güm. Md.	7.650.372	1.688.572	Dalaman Havalimanı Güm. Md.	55.841	0
Tekirdağ Güm. Md.	7.308.447	260.754.115	Karaköy Yolcu Salonu Güm. Md.	40.791	456.437
A.H.L. Kargo Güm. Md.	5.720.960	5.739.244	Antalya Havalimanı Güm. Md.	35.437	2.196

İzmit Güm. Md.	5.407.913	3.194.588	Uşak Güm. Md.	25.087	14.305
Marmaris Güm. Md.	4.628.490	0	Ürgüp Güm. Md.	21.381	0
Ayvalık Güm. Md.	3.806.875	140.503	Beylikdüzü Akaryakıt Güm. Md.	13.095	50.626.290
Çanakkale Güm. Md.	3.491.711	1.582.533	Isparta Güm. Md.	12.407	0
Zeytinburnu Güm. Md.	3.143.418	0	Taşucu Güm. Md.	11.874	0
Konya Güm. Md.	2.920.789	35.119	Mersin Akaryakıt Güm. Md.	6.053	290.403.931
Trabzon Güm. Md.	2.581.781	0	Antakya Güm. Md.	5.754	71.691
Bartın Güm. Md.	2.389.537	0	İstanbul Posta Güm. Md.	1.683	1.085
Adnan Menderes Güm. Md.	2.294.526	218.183	Ankara Gar Güm. Md.	0	6.474
Adana Güm. Md.	1.992.639	342.361	Antalya Serbest Bölge Güm. Md.	0	664
Sakarya Güm. Md.	1.989.493	3.681.652	Mersin Serbest Bölge Güm. Md.	0	4.790.672
Dikili Güm. Md.	1.897.863	252.393	Trakya Serbest Bölge Güm. Md.	0	791.018
Giresun Güm. Md.	1.884.987	0	İstanbul Tuzla Deri S. Bölge Güm. Md.	0	204.390
İnegöl Güm. Md.	1.641.061	0	A.H.L. Serbest Bölge Güm. Md.	0	34.026
Haydarpaşa Güm. Md.	1.601.170	8.503.926	Ege Serbest Bölge Güm. Md.	0	168.239
Eskişehir Güm. Md.	1.556.922	371.344	İzmir Tır Güm. Md.	0	1.851
Yeşilköy Güm. Md.	1.471.044	1.512.487	Ünye Güm. Md.	0	867.254
Ordu Güm. Md.	1.428.386	0	Avrupa Serbest Bölge Güm. Md.	0	251.824

(Kaynak: TÜİK, Dış Ticaret İstatistikleri Veri Tabanı, 2015)

TÜİK verilerine göre 2014 yılı Türkiye – Yunanistan dış ticaretinin gümrüklere göre dağılımı ise önceki tabloda sunulmaktadır. Bu tabloda da yer alan Muğla ilindeki gümrük müdürlükleri verileri ise aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 8. Muğla İlinde Gümrüklere Göre 2014 Yılı Yunanistan Dış Ticareti*

Gümrük adı	Ülke Adı	İhracat Euro	İthalat Euro
Dalaman Havalimanı Güm. Md.	Yunanistan	55.841	0
Fethiye Güm. Md.	Yunanistan	314.914	0
Bodrum Güm. Md.	Yunanistan	1.265.606	586.358
Milas Havalimanı Güm. Md.	Yunanistan	1.201.167	0
Marmaris Güm. Md.	Yunanistan	4.628.490	0

(Kaynak: TÜİK, Dış Ticaret İstatistikleri Veri Tabanı, 2015)

3.2. Marmaris Gümrük Müdürlüğü

Marmaris ilçesi ile Muğla ilindeki diğer gümrük müdürlüklerinde gerçekleştirilen ithalat – ihracat verileri takip eden tabloda yer almaktadır.

Tablo 9. Muğla İlinde Gümrüklere Göre 2014 Yılı Toplam Dış Ticareti*

Gümrük adı		İhracat Euro	İthalat Euro
Dalaman Havalimanı Güm. Md.	Toplam	79.764.877	278.660
Fethiye Güm. Md.	Toplam	36.849.112	0
Bodrum Güm. Md.	Toplam	18.070.681	1.248.527
Milas Havalimanı Güm. Md.	Toplam	311.889.175	12.374.867
Marmaris Güm. Md.	Toplam	11.782.515	1.508.465

(Kaynak: TÜİK, Dış Ticaret İstatistikleri Veri Tabanı, 2015)

Marmaris ilçesinden gerçekleştirilen ithalat ihracat işlemlerinin fasıllara göre dağılımı takip eden tabloda sunulmaktadır.

Tablo 10. Marmaris Gümrük Müdürlüğü Fasıllara 2014 Yılı Dış Ticareti*

Fasıl adı	İhracat Euro	İthalat Euro
Hububat, un, nişasta veya süt müstahzarları, pastacılık ürünleri	1.680	
Meşrubat, alkollü içkiler ve sirke	714	
Tuz, kükürt, topraklar ve taşlar, alçılar, kireçler ve çimento	11.536	
Mineral yakıtlar, mineral yağlar ve bunların damıtılmasından elde edilen ürünler, bitümenli maddeler, mineral mumlar	1.433.294	
Uçucu yağlar ve rezinoitler, parfümeri, kozmetik veya tuvalet müstahzarları		5.179
Sabunlar, yüzey-aktif organik maddeler, yıkama-yağlama müstahzarları, mumlar,bakım müstahzarları, dişçilik müstahzarları	2.229	
Albüminoid maddeler, değişikliğe uğramış nişasta esaslı ürünler, tutkallar, enzimler	225	
Plastikler ve mamulleri	43.248	
Ham postlar, deriler (kürkler hariç) ve köseleler	279	
Deri-saracıye eşyası, eyer-koşum takımları, seyahat eşyası, el çantaları vb mahfazalar, hayvan bağırsağından mamul eşya	244.794	1.878
Ağaç ve ahşap eşya, odun kömürü	21.080	
Kağıt ve karton, kağıt hamurundan, kağıttan veya kartondan eşya	3.303	
Pamuk, pamuk ipliği ve pamuklu mensucat	12.108	
Sentetik ve suni filamentler, şeritler ve benzeri sentetik ve suni dokumaya elverişli maddeler	200	
Sentetik ve suni devamsız lifler	9.448	
Vatka, keçe ve dokunmamış mensucat, özel iplikler, sicim, kordon, ip, halat ve bunlardan mamul eşya	4.697	

Halılar ve diğer dokumaya elverişli maddelerden yer kaplamaları	16.355	
Örme giyim eşyası ve aksesuarı	102.574	
Örülmemiş giyim eşyası ve aksesuarı	24.432	
Dokunabilir maddelerden hazır eşya, takımlar, kullanılmış giyim ve dokunmuş diğer eşya, paçavralar	59.795	
Ayakkabılar, getriler, tozluklar ve benzeri eşya, bunların aksamı	218	
Şemsiyeler, güneş şemsiyeleri, bastonlar, iskemle bastonlar, kamçılar, kırbaçlar ve bunların aksamı	17.094	
Hazırlanmış ince ve kalın kuş tüyleri ve bunlardan eşya, yapma çiçekler, insan saçından eşya	183	
Taş, alçı, çimento, amyant, mika veya benzeri maddelerden eşya	51.820	
Seramik mamulleri	297.978	1.640
Cam ve cam eşya	105.060	
Kıymetli veya yarı kıymetli taşlar, kıymetli metaller, inciler, taklit mücevherci eşyası, metal paralar	1.008	
Demir ve çelik	6.642	
Demir veya çelikten eşya	28.138	
Alüminyum ve alüminyumdan eşya	35.190	
Adi metallerden aletler, bıçakçı eşyası ve sofa takımları, adi metallerden bunların aksam ve parçaları	983	
Adi metallerden çeşitli eşya (kilit, kasa, mobilya tertibatı, vb.)	3.397	
Kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları	173.061	3.278
Elektrikli makina ve cihazlar, ses kaydetme-verme, televizyon görüntü-ses kaydetme-verme cihazları, aksam-parça-aksesuarı	129.127	
Motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer kara taşıtları, bunların aksam, parça, aksesuarı	4.750	
Gemiler ve suda yüzen taşıt ve araçlar	8.216.385	1.496.490
Optik, fotoğraf, sinema, ölçü, kontrol, ayar, tıbbi, cerrahi alet ve cihazlar, bunların aksam, parça ve aksesuarı	7.131	
Mobilyalar, yatak takımları, aydınlatma cihazları, reklam lambaları, ışıklı tabelalar vb, prefabrik yapılar	431.089	
Oyuncaklar, oyun ve spor malzemeleri, bunların aksam, parça ve aksesuarı	37.026	
Çeşitli mamul eşya (hijyenik havlu, bebek bezi, kalem, çakmak, fermuar, fırça vb.)	3.586	
Sanat eserleri, koleksiyon eşyası ve antikalar	83	
Kişisel eşyalar, deniz ve hava taşıtlarına verilen kumanya ve malzeme (yakıtlar hariç)	240.575	
TOPLAM	11.782.515	1.508.465

(Kaynak: TÜİK, Dış Ticaret İstatistikleri Veri Tabanı, 2015)

* TÜİK 2014 Verilerinin Geçici Olduğunu Belirtmektedir.

4. Proje Hakkında

4.1. Gerekçe

Güney Ege Bölgesi'nin tüm illerinde turizm sektörü lokomotif sektörlerden biridir. Muğla ilinde ise turizm belirgin olarak öne çıkan sektör olmakla birlikte sanayi ve tarım sektörleri de takip eden diğer faaliyet alanlarıdır. Muğla ilinde yer alan birçok ilçe için turizm sektörü lider sektör olup, turizmin doğrudan ve dolaylı olarak Marmaris ilçesinin ekonomisine katkısı önemli düzeyde bulunmaktadır. Marmaris ilçesi hem yerli hem yabancı turistin geldiği, farklı gelir gruplarının tercih edebildiği, daha ziyade yaş grubuyla öne çıkan turist profilinde gençlerin yer aldığı bir ilçedir. İlçede öne çıkan diğer sektörler arıcılık ve zeytinyağı üreticiliği gibi bölgenin iklimsel ve coğrafi zenginliklerinin bir sonucu olan doğal ürünleri üzerinedir. Turizm ve tarımsal ürünlerimizin çeşitliliğini kullanarak oluşturulan Rota Marmaris Projesi GEKA tarafından desteklenmiştir.

Marmaris turizm sektörünün öne çıktığı bir ilçe olması nedeniyle sektörün değişimleri ilçeyi doğrudan etkilemektedir. Turizm sektörü ülkelerin yaşadığı ekonomik krizlerden ve değişen turizm eğilimlerinden olumsuz etkilenmektedir. İlçenin turizm sektörünün dönemsel dalgalanmalarından etkilenmesi ve zaman içinde azalan kişi başı turizm gelirlerinden hareketle, ekonomisini çeşitlendirecek faaliyetlere ihtiyaç duyulmuştur.

2013 yılı dış ticaret verilerine bakıldığında ise, gümrük müdürlüklerine göre Fethiye ihracatı rakamı 38 milyon dolar, Bodrum 25 milyon dolar, Milas 378 milyon dolar, ilçemizin ise sadece 6 milyon dolardır. Bu rakamlar, söz konusu ilçelerin farklı gümrükler üzerinden yapmış olduğu ihracat rakamlarını kapsamadığından kısmen eksiktir. Buna rağmen, ilçenin ihracat kapasitesinin diğer komşu ilçelere kıyasla oldukça düşük olduğu görülmüştür.

Bu bağlamda, Marmaris iş dünyasının turizm üzerine oluşan mal ve hizmet sağlama beceri ve altyapısını kullanabileceği bir çalışma ihtiyacı doğmuştur. İlçenin ve Muğla, Denizli, Aydın illeri başta olmak üzere Türkiye'deki inşaat sektörü altyapısı, tekstil ve gıda sektörü altyapısı rahatlıkla Rodos Adası'ndaki turizmin ihtiyaçlarını karşılayabilecek yeterliliktedir. Ancak Marmaris – Rodos arasında pazarlama kanalı yeterli düzeyde oluşmadığı için inşaat, üretim ve hizmet kapasitemiz ile yakalanabilecek Rodos'a mal ve hizmet satışı istenilenin oldukça altındadır.

Marmaris ilçesi Yunanistan'ın Rodos Adası'na yakınlığı dolayısıyla yaz-kış sürekli feribot seferlerinin olduğu bir yerdir. Rodos'a yakınlığına rağmen bu durumu halen bir fırsata çevirememiş olan Marmaris iş dünyası için, ekonomik rekabet gücü kazandırabilecek bir fırsat olması dolayısıyla bu proje gerçekleştirilmiştir. Marmaris'in geçmişte Karia ticaretinin önemli lojistik noktalarından biri olması, Osmanlı döneminde de Mısır ve Rodos Adası'na yapılan ticaretin geçiş noktası olması ilçemizin Rodos başta ol-

mak üzere on iki adalar ile ekonomik işbirliği geliştirebileceğinin dayanak noktasıdır.

Rodos Adası Yunanistan'da turizm üzerine ekonomisi gelişen bir yerdir. Ada halkının geçim kaynağı konaklama hizmeti, yeme-içme ve hediyelik eşya satışıdır. Turiste yönelik sürekli sağlanması beklenen hizmet kalitesi için adada oteller sürekli yenilenmekte, inşaat faaliyetleri hemen her yıl yapılmakta, otellerin tekstil ve gıda ihtiyaçları ise sürekli olarak karşılanmaktadır. Adada 400'ün üzerinde otelin yanı sıra çok sayıda lokanta- restoran ve hediyelik eşya mağazaları bulunmaktadır.

Rodos Adası'nın turizme dayalı ekonomisinin süreklilik taşıyan ihtiyaçları sınırlı düzeyde Marmaris'ten karşılanmaktadır. Aynı zamanda Rodos'a gelen turistin Marmaris'e; Marmaris'e gelen turistin Rodos'a gidebilmesi mümkün olduğu halde her iki yere gelen turistlerin büyük bir kısmı sadece bir lokasyonda vakit geçirip ayrılmaktadır. Her iki tarafında faydalanabileceği bir ekonomik işbirliği ile ticari ilişkilerin ve dostane komşuluk ilişkilerinin oluşturulması mümkün olabilecektir.

Marmaris ilçesinin alternatif ekonomik faaliyetlere yönelerek turizmle elde ettiği gelirleri çeşitlendirmesi için, ilçemizin rekabet gücü açısından önemli bir fırsat olan Rodos Adası'yla ekonomik işbirliği fırsat analizi yapılması üzerine proje hazırlanmıştır. İlçenin ekonomik çeşitlilik ile kalkınması ve bunun sonucu olarak rekabet gücü kazanması için proje yürütülmüştür.

4.2. Projenin Amacı

Projenin amacı; Güney Ege Bölgesi'nde ekonomik işbirliği olanaklarının tespiti ve uygulaması ile bölgesel kalkınmaya ivme kazandıran faaliyetlerin yapılması ve bölgenin rekabetçilik düzeyini arttırmaktır. Marmaris ilçesinin Rodos Adası'yla oluşturulabilecek ekonomik- turizm işbirliği fırsatlarının belirlenmesi, işbirliğinin oluşturulması ve artırılmasıyla ilçemizin kalkınması ve rekabet gücü açısından önemli fırsatlardan yararlanılmasına, tehdit ve risklerin önlenmesine dönük acil tedbir alınmasıdır.

Projemizin hedef grubu arasında ekonomik bir işbirliği ağı oluşturulması hedeflenmiştir. İhracata başlama ve sınırlı düzeydeki mevcut ihracatı arttırmaya yönelik oluşacak ekonomik gelişme ile firmaların ve ilçe halkının gelir düzeyi artacak, iş yapma becerisi gelişebilecektir.

Marmaris – Rodos işbirliği fırsat analizi ile birlikte ilçemiz firmalarının Rodos'a mal ve hizmet sağlama konusunda yeterlilikleri gelişecek, dış ticaret işlemleri konusunda bilgi sahibi olacaklar ve bu kapasite gelişimi ile birlikte işletmelerin ve ilçemizin ekonomik gelişimi sağlanacaktır.

Marmaris Ticaret Odası tarafından hazırlanan proje, öncelikle Rodoslu tüccar, mağaza sahibi ve hizmet sağlayıcılarının yararlanabilecekleri, içerisinde Adada proje kapsa-

mında yapılan pazar araştırması sonucuna göre belirlenen sektörlerden 112 firmanın yer aldığı bir **Marmaris Firma Envanteri**'nin hazırlanması ve Adada ilgili kurum ve kuruluşlar aracılığı ile tanıtılması ve dağıtılması çalışmaları kapsamaktadır.

Firma envanteri, Marmaris'ten ithalat yapmak isteyen Rodos'ta yerleşik firmaların, belirlenen sektörlerde üretim ve hizmet sağlayıcı Marmaris firmaları hakkında bilgi sahibi olmalarına ve iribat bilgilerini temin etmelerine hizmet edecektir. Söz konusu envanter çalışması, hazırlanmasını takiben Rodos'ta ilgili kurum ve kuruluşlar kanalı ile tanıtılacak ve dağıtılacaktır.

Envanter çalışması ilk aşamada 500 adet basılmıştır. Gerek duyulması halinde baskı sayısı arttırılacaktır. Envanter Yunanca-Türkçe olarak hazırlanmıştır. Türkçeden Yunancaya çevirisi anadili Yunanca olan uzmanlar tarafından yapılmıştır.

Projenin ve bu çerçevede hazırlanan envanter çalışmasının uzun vadedeki amacı ise Marmaris'in Rodos'a ihracatının arttırılması ve ticari iş birliğinin geliştirilmesidir.

Firma envanter çalışmasında kullanılan anketin örneği ekte sunulmuştur.

4.3. Projenin Aşamaları

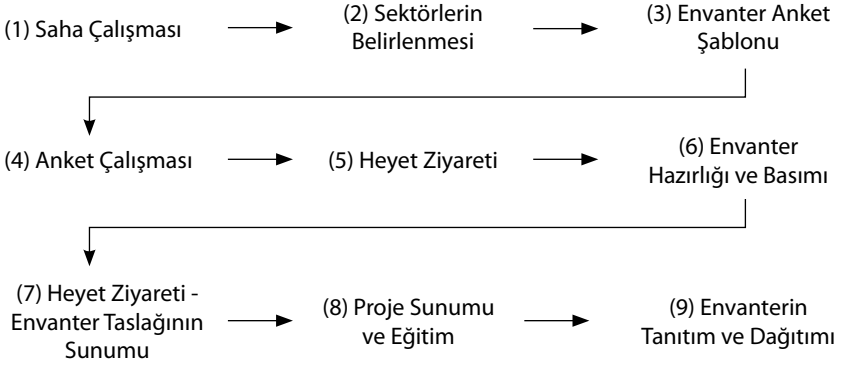
Projenin kurgusu esnasında aşamalar aşağıdaki şekilde belirlenmiştir;

1. Rodos'a mal -hizmet sağlama altyapısı olan firma envanterinin hazırlanması
2. Envanteri çalışmasının basılması / Marmaris Ticaret Odası'nın web sitesinde yayınlanması
3. Rodos'a gidilerek işbirliği yapılabilecek alanların tespiti
4. Rodos firmalarının ihtiyaç duydukları mal ve hizmetlerin tespiti,
5. Rodos'ta Marmaris'in sunabileceği mal ve hizmet envanterinin sunumu,
6. Marmaris'te Rodos'taki ihtiyaçların ve işbirliği olanaklarının sunumu,
7. İki ülke arasındaki dış ticaret işlemleri üzerine bir dış ticaret uzmanı tarafından temel bilgilerin araştırması ve bu çalışmanın bir eğitim programı konsepti ile Marmaris Ticaret Odası üyeleri ile paylaşılması

Ancak, projenin uygulanma aşamasında faaliyetlerin sıralanması yeniden düzenlenerek detaylandırılmıştır. Uygulanan işleyişin kolay takibi ve mümkün olduğunca detaylara inilebilmesi için aşamalar 9 başlık altında çalışılmıştır.

Projenin son aşamasını teşkil eden firma envanterinin tanıtımı ve dağıtılmasını takiben Adada oluşacak reaksiyon ve beklentiler doğrultusunda ilgili ek projeler hazırlanabilecektir.

Proje Aşamaları

4.3.1. Saha Çalışması

“Saha Çalışması” aşaması Rodos’ta talep görece ürünlerin ve hizmetlerin tespiti amacıyla Adada ABİGEM uzmanı Hakan AKIN tarafından 19-24 Mart tarihleri arasında yapılan incelemeleri, görüşmeleri ve tespitleri kapsamaktadır.

Bu ilk aşamada Hakan AKIN,

1. Rodos Türkiye Başkonsolosu Sayın Hakan AYTEK,
2. Oniki Adalar Vali Yardımcısı Sayın Ioannis FLEVARIS,
3. Rodos eski Belediye Başkanı Bay Mihail KORDINAS,
4. TC Ziraat Bankası Rodos Şubesi Sayın Mehmet AGALIALI,
5. Constantin Otel Sahibi ve Türk İş Adamı Sayın Mehmet FETTAH,
6. Rodoslu İş Adamı Sayın George PISTOLAS,
7. Belediye Avukatı Sayın Giannakos KONSTANTINOS,
8. Elektrik Malzemeleri Satıcısı Zannis KARAYANNIS,
9. Temizlik Malzemeleri Satıcısı Smart Clean firma yetkilileri,
10. Rodos’un En Büyük Süpermarketi POPU

ile görüşmeler yapmıştır.

Görüşmelerin organizasyonunda ve gerekli randevuların alınmasında Başkonsolosumuz Sayın Hakan AYTEK Bey ve Konsolosluk görevlileri son derece yardımcı olmuşlar ve çalışmamıza destek vermişlerdir.

Gerek Başkonsolosumuz Hakan AYTEK Bey gerekse Oniki Adalar Bölge Vali Yardımcısı Bay Ioannis FLEVARIS, hazırlanan Firma Envanterinin tanıtımı ve dağıtım konusunda da yardımcı olacaklarını belirtmişlerdir.

Saha çalışması sırasında Başkonsolosluğumuzun da çabalarına rağmen iş yoğunlukları nedeniyle Oniki Adalar Ticaret Odası'ndan randevu alınamamıştır.

Saha çalışması aşamasında projenin uzun dönemdeki hedefleri doğrultusunda yetkililere "Marmarisli iş adamlarına önerileri" de sorulmuştur. Yetkililerin tamamından alınan ortak cevap; Rodos'ta bir iş kurabilmenin ana kuralının ya bir Avrupa Birliği (AB) vergi numarasına sahip olmak ya da bu numaraya sahip bir ortak ile işbirliği yapılması gerektiği olmuştur. Bir ortaklık kurulması durumunda da ağırlıklı ortağın vergi numarası sahibi AB vatandaşı olması gerektiği belirtilmiştir. Diğer yandan, Rodos'a satış yapabilmek için Adadaki yerleşik toptancı ve tüccarlar ile direkt olarak irtibata geçilebileceği de dile getirilmiştir.

Ancak bu durumda özellikle ödeme yöntemleri konusunda hassas olunması ve mümkün olduğunca peşin ödeme yöntemlerinin tercih edilmesi gerektiği konusu üzerinde önemle durulmuştur. Aynı çerçevede Ziraat Bankası yetkilileri ile yapılan görüşmelerde müşterinin kredibilitesinin uygun olması durumunda veya Türkiye'den bir garanti alınabilmesi halinde akreditif işlemlerinin de rahatlıkla gerçekleştirilebileceği belirtilmiştir.

Yukarıda 2. Madde kapsamında değinilen, iki kıyı arasında eşya taşımacılığında yaşanan ve ticaretin gelişmesi ile daha artabilecek sorunların kaynağı saha çalışması sırasında net olarak gözlemlenmiştir. Marmaris ile Rodos arasında eşya taşımacılığı "terlik" olarak nitelendirilen ve bir balıkçı teknesinin büyütülmesi ile oluşturulan ve Marmarisli bir firma tarafından işletilen feribot ile gerçekleştirilmektedir.

Resim 1. Marmaris Rodos Arası Ulaşımında
Kullanılan Feribot (Arkadan)
(Kaynak: www.yesilmarmaris.com)

Resim 2. Marmaris Rodos Arası Ulaşımında
Kullanılan Feribot (Önden)
(Kaynak: www.tatilrodos.com)

Söz konusu teknenin eşya taşınan kısmı açık ve iki üç tane binek araç taşıma kapasitesine sahip olup, sadece parsiyel yüklerin taşınmasına elverişlidir. Kış aylarında hava şartlarına bağlı olarak haftada 2-3 sefer yapabilmektedir.

Buna karşın, Adanın hali hazırda esas tedarikçisi konumundaki Yunanistan ile bağlantısı, her gece Yunanistan'dan kalkıp sabah 9:00 sıralarında Rodos Limanı'nda olan ve yaklaşık 10 TIR kapasiteli Blue Star Ferries firmasının feribotları ile sağlanmaktadır.

Resim 3. Yunanistan Anakaradan Rodos'a Gelen Blue Star Feribotu
(Kaynak: www.adriaticandaegeanferries.com)

Resim 4. Yunanistan Anakaradan Rodos'a Gelen Blue Star Feribotu Fotoğrafi
(Fotoğraf: Hakan AKIN)

Hakan AKIN, saha çalışması sırasında Marmarisli iş adamlarına faydalı olabilir düşüncesi ile Rodos'ta bir gümrük müşavirinin adını ve irtibat bilgilerini de almıştır. Müşavirlik firmasının adı ve irtibat bilgileri kendisine Limanda faaliyet gösteren;

INSPIRATION TRAVEL
Akti Sachtouri 4, Rhodes
Tel. 2241024294 Fax. 2241023395
Email : inspir-tvl@otenet.gr

Seyahat acentesi sahiplerinden Dureşan BASTİYALİ tarafından verilmiştir. Dureşan Hanım Türkçe bilmektedir.

Gümrük Müşaviri :
TSINGOS NIKOS
Mobil 30 6932588842
Ofis 30 2241091002

Her iki irtibat bilgisi de yüz yüze görüşmelerde edinilmiş olduğu için, bilgi amaçlı rapora eklenmiş olup, tarafımızca olumlu ya da olumsuz öneri / referans niteliği taşımamaktadır.

Türkiye'den gelerek gümrük bölgesine yanaşan teknedeki ürünler burada gümrük işlemlerinin tamamlanmasını takiben hazır bulunan TIR'lara yüklenerek Rodos'a doğru yola çıkmaktadır. Rodos gümrüğünde Gümrük Birliği kuralları gereği sanayi mallarından ATR Belgesi ibraz edilmek kaydı ile gümrük vergisi alınmamaktadır.

Marmaris'ten gelen feribottan indirilen ürünler iskele üzerinde gümrüklenmektedir.

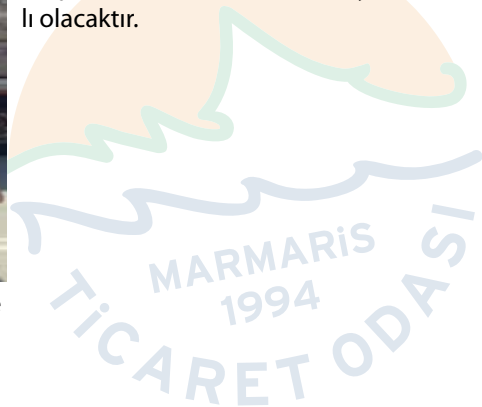
Resim 5. Marmaris- Rodos Feribotuyla Gelen Yükün Boşaltması
(Fotoğraf: Hakan AKIN)

Araca yüklenen yataklar tanınmış bir Türk firmasının ürünleri olup, Rodos'ta bir otele teslim edilecektir.

Resim 6. Marmaris- Rodos Feribotuyla Gelen Yükün Tıra Yükleme
(Fotoğraf: Hakan AKIN)

Rodos ile Marmaris arasındaki ticaretin geliştirilmesinde iki kıyı arasındaki eşya taşınmasını kolaylaştıracak profesyonel bir sistemin oluşturulması da son derece faydalı olacaktır.

Proje çerçevesinde Rodos Adası'na gerçekleştirilen ziyaretler sırasında Adanın hali-hazırda kıta Yunanistan'ı ve diğer adalar ile Türkiye'ye satışını gerçekleştirdiği ve satış imkânı olan ürünleri hakkında da bilgiler alınmıştır.

Zeytin ve Zeytinyağı; Ada yetkilileri, iş adamları ve esnaf ile yapılan görüşmelerde Adanın çok köklü bir zeytinyağı üretim ve satış merkezi olduğu öğrenilmiştir. Geçmiş kaynaklarda Adada M.Ö. 4000 yıllarında zeytin ve zeytinyağı üretimi yapıldığına dair bulgulara rastlandığı belirtilmektedir. Edinilen bilgiye göre Adada yıllık zeytinyağı üretimi 5-6000 ton civarındadır. Ancak, Bölge Vali Yardımcısı Sayın Ioannis FLEVARIS'ten alınan bilgiye göre, Adada üretim konusunda çok ciddi sorunlar yaşanmaktadır. Sorunun başlıca nedeni olarak zeytinyağı üretimi için gerekli makine ve teçhizatın Yunanistan ve Avrupa'da çok pahalı olması gösterilmektedir. Bay FLEVARIS, eskiyen teknolojiyi yenisi ile değiştiremeyen üreticilerin zeytin alımlarını durdurduğunu bu nedenle son birkaç yıldır pek çok bahçede zeytin hasadının bile yapılmadığını belirtmiştir. Kendisi,

Türkiye ile öncelikle zeytinyağı üretim makine ve teçhizatlarının ticareti konusunda çalışılabileceğini ayrıca Marmaris ve çevre merkezlerde yerleşik

Resim 7. Zeytin Toplama Üzerine Resim (Kaynak: <http://www.rhodesoliveoil2a.com/>)

zeytinyağı üreticilerinin Rodos'un zeytinini alarak işleyebileceklerini bu vesile ile, zıyan olan ürünün değerlendirilebileceğini dile getirmişlerdir.

Adanın en değerli ve bilinen zeytinyağı markası Passalis Ailesi tarafından üretimi yapılan ve büyükbaba Alexandros'un adını taşıyan ALEXANDROS zeytinyağıdır. 2013

Resim 8. Rodos'ta Zeytin ve Zeytinyağı
(Kaynak: <http://www.rhodesoliveoil2a.com/>)

yılında Ulusal Zeytinyağı Yarışmasında "Mükemmel Kalite" ödülünü almıştır.

Şarap; Adanın bilinen bir diğer ürünü ise 'Şarap'tır. Kırmızı ve Beyaz sek ve dömisek olarak üretilen Rodos Şarapları özellikle turistik Yunan Adalarında ve Yunanistan'da oldukça talep görmektedir. Yunan Adaları'nın neredeyse tamamında yetişen ancak uzmanlara göre şarap üretimine en yakın türünün Rodos'un güney bölgelerinde yetiştiği Mandilaria adlı üzüm Rodos Şaraplarına bu başarıyı ve ünü getiren başlıca etken olarak görülmektedir.

Resim 9. Mandilaria
(Kaynak: <http://en.wikipedia.org/wiki/Mandilaria>)

Resim 10. Rodos Şarapları
(Kaynak: <https://sites.google.com/site/rhodeswines/>)

Ada şaraplarının tanıtımını amacıyla Mayıs ayından Eylül sonuna kadar adada seyahat acenteleri ve tur operatörleri tarafından yaklaşık bir gün süren şarapevi turları ve şarap tatma etkinlikleri düzenlenmektedir.

Adanın başlıca şarap üreticileri; **Rhodes 2 Alfa, C.A.I.R, Empona, Emery, Kounakh ve Merkolis'tir.**

Diğer yandan Adada İtalyanlar tarafından 1900lerin başında

kurulan bir doğal mantar üretim tesisi de bulunmaktadır. Oniki Adalar Ticaret ve Sanayi Odası Başkanı Sayın Dr. İonanis PAPADIMITRIS'ten alınan bilgiye göre tesis halihazırda Türkiye'ye bu ürününü ihraç etmektedir.

Resim 11. Rodos Şarapları
(Kaynak: <https://sites.google.com/site/rhodeswines/home/red-wines>)

Rodos ve Oniki Adalar ile ticaret yapma amacıyla başvurulabilecek başlıca kaynak, Yunanistan'ın en büyük firma veritabanı olarak kabul edilen **www.xo.gr**'dir. Web sitesinin İngilizce versiyonu üzerinden Rodos ve Oniki Adalarda faaliyette olan başlıca firma ve esnafa ulaşılabilmektedir.

Resim 12. www.xo.gr Web Sitesinin Ekran Görüntüsü

ARMARIS
1994
TİCARET ODASI

4.3.2. Sektörlerin Belirlenmesi

Saha çalışması aşamasında gerçekleştirilen görüşmeler ve incelemeler neticesinde potansiyel sektörler aşağıdaki şekilde tespit edilmiştir:

- a. Hediyelik Eşya
- b. Oto ve Motosiklet Yedek Parçası
- c. Giyecek
- d. Mutfak Sarf Malzemeleri (bardak, çatal, bıçak, peçete, çöp torbası)
- e. Otel Tekstili
- f. Aydınlatma Malzemeleri
- g. Yatak, Baza ve Otel Mobilyası
- h. Vitrifiye Ürünleri
- i. Yer Döşemeleri
- j. Boya
- k. Isıtma Ekipmanı (kafe ve restoranlar için)
- l. Soğutma (klima, dondurucu, şişe soğutucu)
- m. Cam, Pencere, Doğrama
- n. Lastik
- o. Televizyon, Elektronik
- p. Güneş Enerjisi Ürünleri
- q. Çimento ve Yapı Malzemeleri
- r. Yatçılık ve Bakım, Onarım Hizmetleri

Sektörlerin belirlenmesinde yetkililerin görüşleri, pazar araştırması gözlemleri ve potansiyel kâr oranları dikkate alınmıştır. Söz konusu sektörler içerisinde özellikle otel ihtiyaçlarına yönelik olanların oldukça talep göreceği pek çok yetkili tarafından dile getirilmiştir.

Yapılan incelemeler sırasında Rodos'taki marketlerin hiç birinde Yeni Rakı dışında Türk gıda ürününe rastlanmamıştır.

4.3.3. Envanter Anket Şablonu

Saha çalışması ve ilgili sektörlerin belirlenmesi aşaması sırasında eş zamanlı olarak envanter hazırlığında tatbik edilecek anket şablonu da hazırlanmış ve 29 Mart tarihinde anket çalışmalarına başlanmıştır.

Şablon olarak dış ticaret veri tabanlarında neredeyse artık standart olarak kullanılan anket formatı uygulanmıştır. Anket Şablonu örneği Ek 2'de yer almaktadır. Şablonda yer alan çalışan sayısı, ciro, ürettiği, ticaretini yaptığı ürünler ve markaları bölümleri Rodoslu müşterilerin esas ilgisini çekecek ve iş birliğini belirli kılacak maddelerdir.

4.3.4. Anket Çalışması

Anket çalışması daha önce saha çalışması sonunda belirlenen sektörlerde faaliyette bulunan ve Marmaris Ticaret Odası tarafından belirlenen toplam 112 işletmeye uygulanmıştır.

Anket uygulamaları bir anket firmasının 107 firmayı birebir ziyaretleriyle gerçekleştirilmiştir. Ziyaretlerde proje hakkında bilgi verilerek anket soruları sorulmuş, her firmanın ve ürünlerinin fotoğrafları firma izinleri ile çekilmiştir. Ancak, firmalardan taldilat döneminde olanlar ve izin vermeyenlerin, istekleri doğrultusunda fotoğrafları alınmamıştır. Sonrasında odaya talepte bulunan 5 firmanın anketleri de telefon ve e-posta yoluyla uygulanmış, fotoğraflar talep edilmiştir.

Tüm veriler ve fotoğraflar anketi uygulayan firma tarafından derlenerek Marmaris Ticaret Odası'na elektronik ortamda sunulmuştur.

4.3.5. Heyet Ziyareti

Projenin bu aşamasında 29-31 Mart 2015 tarihlerinde

Mahmut AKYAZICI – Marmaris Ticaret Odası Yönetim Kurulu Üyesi

Fatih KAPLAN – Marmaris Ticaret Odası Yönetim Kurulu Üyesi

Taşkın BAYKARA – Marmaris Ticaret Odası Genel Sekreter

Eylem Miray APAK – Marmaris Ticaret Odası Proje Birimi

Sıdıka ARIKAN – Denizli ABİGEM Direktör

Hakan AKIN – Denizli ABİGEM Dış Ticaret Uzmanı

Nezahat TÜRKÖZ – Denizli ABİGEM Strateji Uzmanı

Mehmet SERT – GEKA Muğla Yatırım Destek Ofisi Yatırım Uzmanı

Ömer Faruk KİRAZ – GEKA Tanıtım ve Dış İlişkiler Birim Başkanı

katılımları ile Rodos'a bir resmi ziyaret gerçekleştirilmiştir.

Bu kapsamında,

Resim 13. Rodos Başkonsolosluğu Heyet Ziyareti

Rodos Türk Başkonsolosu Sayın Hakan AYTEK

Resim 14. Ziraat Bankası Rodos Şubesi Heyet Ziyareti

Ziraat Bankası Rodos Şubesi Dış İşlemler Sorumlusu Sayın Hale ALPMEN Oniki Adalar Ticaret ve Sanayi Odası Genel Sekreteri Nikolaos PAPANASTAMATIOU; Direktörü Sayın Dr. I. PAPANADIMITRIS ve Yönetim

Resim 15. Oniki Adalar Ticaret ve Sanayi Odası Heyet Ziyareti

Resim 16. Rodos Otelciler Birliği Heyet Ziyareti

Rodos Otelciler Birliği Başkanı Sayın Andonis V. CAMBOURAKIS ziyaret edilmiş ve proje hakkında bilgilendirilmişlerdir. Ziyaret edilen yetkililerin hepsi projeye ve sonunda hazırlanacak firma envanterine büyük ilgi göstermişler, tanıtım ve dağıtım konusunda ellerinden gelen desteği mutlaka sağlayacaklarını dile getirmişlerdir.

Bölge Vali Yardımcısı Sayın Ioannis FLEVARIS ile ada dışında olmaları nedeniyle, bu ziyarette görüşme sağlanamamıştır.

Diğer yandan, ziyaret sırasında tanışma fırsatı bulunan bazı iş adamları, avukat ve esnaf ile gayri resmi görüşmeler gerçekteştirilerek Adadaki genel ticaret hayatı ve beklentiler konusunda fikir aliş verişi yapılmıştır.

Bu görüşmeler sırasında, Rodos Otelciler Birliği Başkanı Sayın Andonis V. CAMBOURAKIS, Marmaris ile Rodos arasındaki ticaretin gelişmesine engel teşkil eden nakliye, laboratuvar ve ödeme sorunlarına bir ekleme daha yaparak; Türk firmalarının Adada satış sonrası hizmet ve teknik servis eksikliklerini dile getirmiştir. Marmaris firmalarının mesafe göz önüne alındığında bu konuda büyük avantaja sahip oldukları ve bir şekilde Adada ticari faaliyette bulunulabilmesi halinde mutlaka teknik servis hizmetlerinin de göz önüne alınması gerektiğini dile getirmişlerdir.

4.3.6. Envanter Hazırlığı ve Basımı

Anketlerle alınan tüm bilgiler derlenerek bir araya getirilmiştir. Bu verilerin Yunanca tercümesi yapılarak, her firmanın Yunanca-Türkçe bilgilerinin yer aldığı tablolar oluş-

turularak, firmaların ürün ve mekan fotoğraflarıyla birlikte basım ajansına iletilmiştir. Proje hakkında bilgi, Marmaris hakkında bilgi, Marmaris Ticaret Odası hakkında bilgi, Ziraat Bankası ve Marmaris- Yunanistan Şubelerinin iletişim bilgileri, fotoğraflarıyla 112 firmanın bilgilerinin yer aldığı Yunanca- Türkçe hazırlanan envanter 500 adet basılmıştır.

4.3.7. Envanter Taslağının Sunumu

Hazırlanan envanter taslağının sunumu, yetkililerden öneri ve tavsiyelerinin alımı ile dağıtım kanallarının tespiti amacıyla 14-15 Nisan 2015 tarihlerinde Adaya ikinci heyet ziyareti gerçekleştirilmiştir.

Bu ziyarete,

Mahmut AKYAZICI – Marmaris Ticaret Odası Yönetim Kurulu Üyesi

Fatih KAPLAN – Marmaris Ticaret Odası Yönetim Kurulu Üyesi

Taşkın BAYKARA – Marmaris Ticaret Odası Genel Sekreter

Sıdika ARIKAN – Denizli ABİGEM Direktör

Hakan AKIN – Denizli ABİGEM Dış Ticaret Uzmanı

Resim 17. Oniki Adalar Ticaret ve Sanayi Odası II. Heyet Ziyareti

Katılmışlardır.

Resim 18. Rodos Başkonsolosluğu II. Heyet Ziyareti

Resim 19. Ziraat Bankası Rodos Şubesi İl. Heyet Ziyareti

Bu çerçevede gerçekleştirilen ziyaretlerde Rodos Başkonsolosumuz Hakan AYTEK Beye, Ziraat Bankası Rodos Şube Müdürü Hale ALPMEN Hanıma ve Oniki Adalar Ticaret ve Sanayi Odası Başkanı Dr. Ioannis PAPANIMITRIS ile Genel Sekreter Nikolaos PAPANASTAMATIOU Bey'e projeye vermiş oldukları destek ve göstermiş oldukları misafirperverlikten ötürü birer plaket takdim edilmiştir.

4.3.8. Proje Sunumu ve Eğitim

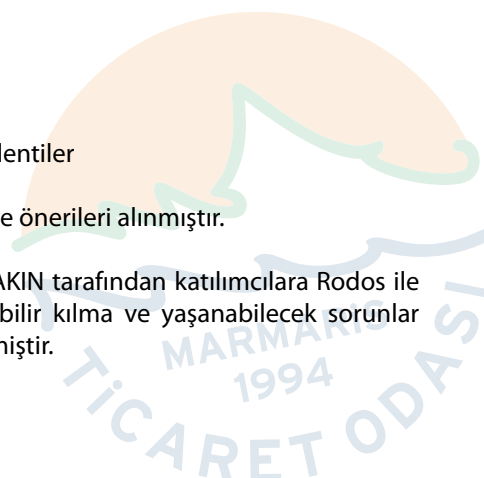
Marmaris Ticaret Odası bünyesinde ve envantere dahil edilen firmalara yönelik olarak projenin genel hatları ile tanıtılacağı ve gelinen nokta hakkında bilgilerin aktarıldığı bir Proje Sunum etkinliği de proje planına dahil edilmiştir.

Bu sunum çerçevesinde, Projenin

- Hazırlanış nedeni,
- Amacı
- Hedefleri
- Aşamaları ve gelinen nokta
- Bundan sonra yapılabilecekler ve beklentiler

hakkında katılımcılara bilgi aktararak, görüş ve önerileri alınmıştır.

Sunumu takiben, proje uzmanı Sayın Hakan AKIN tarafından katılımcılara Rodos ile ticari faaliyetlere başlama, ilişkileri sürdürülebilir kılma ve yaşanabilecek sorunlar hakkında bir genel bilgilendirme eğitimi verilmiştir.

Bu eğitimde katılımcılara ayrıca,

- Dış ticarete kullanılan ödeme şekilleri
 - Teslim şekilleri
 - İhracat destekleri
 - Pazarlama
 - Eximbank programları, ve
 - İhracat işlemlerinin planlanması ve yönetimi
- konularında da bilgiler aktarılmıştır.

4.3.9. Envanterin Tanıtım ve Dağıtım

Envanter sonuçları, 17 Nisan 2015 tarihinde Marmaris'te gerçekleştirilen Proje tanıtımı ve dış ticaret eğitimi etkinliğinde katılımcılara aktarılmıştır. Aynı zamanda proje kapsamında matbu olarak basılacak envanter ve fizibilite raporuna Marmaris Ticaret Odası'ndan, elektronik olarak da Marmaris Ticaret Odası web sayfasında ulaşılabilir. (www.mto.org.tr)

Envanter Yunanca - Türkçe hazırlanmış olup Oniki Adalar Ticaret ve Sanayi Odası (www.ebed.gr) web sayfasında yer alacak, Oniki Adalar Ticaret ve Sanayi Odası tarafından üyelerine Rodos'ta ve Kos'ta dağıtılacaktır. Envanterin dağıtım hususunda Rodos Başkonsolosluğumuz ve Ziraat Bankası Rodos Şubesi de destek vereceklerini ifade etmişlerdir.

5. Genel Değerlendirme

Rodos Adası coğrafi konumu açısından Türkiye'ye en yakın Yunan adalarından biridir. En yakın Anadolu kıyısına mesafesi sadece 18 km, Marmaris'e uzaklığı ise 45 km'dir. Konumu gereği 16 ila 20 yy başı arasında çok uzunca bir süre Anadolu ile direkt olarak (Yunanistan üzerinden değil) ciddi ticari ve sosyal ilişkileri olmuştur. 1912 yılında İtalyan işgaline kadar süren bu ilişkiler Ada yönetiminin 1947 Paris Antlaşması ile Yunanistan'a bırakılmasından sonra son derece azalmıştır. Bugün Ada Türkiye ile olan ticari ilişkilerini ağırlıklı olarak Yunanistan üzerinden sağlamaktadır. Kesin bir rakam olmamakla beraber Türkiye-Rodos ticaret hacminin yıllık 50-75 milyon ABD\$ olduğu tahmin edilmektedir. Bu rakamın yarıya yakın kısmının Adayı ziyaret eden ve yaz ayları nüfusunu 150 binden 300 binlere çıkaran yabancı turistlerin ihtiyacını karşılamak için olduğu söylenebilir.

Proje kapsamında gerçekleştirilen saha çalışmaları sırasında Marmaris'ten Rodos'a çoğunlukla otelcilik ve yapı malzemelerinin ihraç edildiği gözlemlenmiştir. Rodos Limanında ihracat ve ithalat işlemlerini takip etmek ve gerçekleştirmek amacıyla ku-

rule bir Gümrük Binası mevcuttur. Marmaris'ten Rodos'a ihraç edilen sanayi ürünleri gümrükte ATR Belgesi ibrazı Őartı ile gümrük vergisine tabi olmadan Adaya giriş yapabilmektedir. Ancak diŐer yandan, kuru meyve, sebze, yemiş, lokum gibi ürünler diŐında tüm gıda ürünlerinin laboratuvar analiz raporu alması Őarttır. Rodos'ta mevcut bir analiz laboratuvarı olmasına raŐmen yaklaşık on yıldır personel ataması yapılmadıŐı için laboratuvar çalıŐmamaktadır. Türkiye'den direkt olarak Adaya gönderilen söz konusu gıda ürünleri numune alma esasına göre Yunanistan veya Girit'te analize tabi tutulmakta ve olumlu rapor alınması durumunda Adaya giriŐlerine izin verilmektedir. **Bu konu Rodos ile Marmaris arasında özellikle gıda ürünleri ticaretinin geliŐmesinin başlıca nedenlerinden biri olarak gösterilmektedir.**

Gerçekleştirilen saha çalışması sırasında,

- a. Hediyeelik EŞya
- b. Oto ve Motosiklet Yedek Parçası
- c. Giyecek
- d. Mutfak Sarf Malzemeleri (bardak, atal, bıçak, peçete, p torbası)
- e. Otel Tekstili
- f. Aydınlatma Malzemeleri
- g. Yatak, Baza ve Otel Mobilyası
- h. Vitrifiye rnleri
- i. Yer Döşemeleri
- j. Boya
- k. Isıtma Ekipmanı (kafe ve restoranlar için)
- l. SoŐutma (klima, dondurucu, Şişe soŐutucu)
- m. Cam, Pencere, DoŐrama
- n. Lastik
- o. Televizyon, Elektronik
- p. Güneş Enerjisi rnleri
- q. Çimento ve Yapı Malzemeleri
- r. Yatçılık ve Bakım, Onarım Hizmetleri

rnlerinin ve ilgili hizmetlerin satış Őansının yüksek olduŐu tespit edilmiş ve proje kapsamında hazırlanacak firma envanterinin bu sektörleri kapsayacak Şekilde olması salık verilmiştir. Hazırlanan envanter anket çalışmasında 112 Marmaris firması ile görüşmeler yapılarak envanter ieriŐi tamamlanmıŐ ve kitapçık olarak basımı gerçekleştirilmiştir. Aynı bilgiler Marmaris Ticaret Odası'nın web sayfasında da yayınlanmaktadır.

Bununla beraber, ilgili sektörlerin yetkilileri ile yapılan sohbet ve görüşmelerde bu ürün gruplarının sadece satıŐlarının deŐil mutlak surette satış sonrası hizmet ve teknik servis desteŐi aŐının da Adada kurulması gerektiŐi dile getirilmiştir. **Satış sonrası destek ve teknik servis eksiklikleri ticareti olumsuz etkileyen ikinci önemli konudur.**

Resmi yetkililerle yapılan görüşmelerde kendilerine **Rodos ile ticaret yapmak için ilk atılması gereken adımlar sorulduğunda**, bunun iki yolu olduğu; birincisinin bir AB vergi numarası sahibi olunarak veya bir AB vergi numarası sahibi Yunanlı veya Avrupa'lı bir ortak ile bir iş yeri açarak faaliyete geçmek, ikincisinin ise doğru planlanmış ve uygulamaya geçirilmiş bir pazar araştırması sonucu bulunacak bayii, temsilci veya ithalatçılar kanalı ile Rodos pazarına girmek olduğu dile getirilmiştir. Görüşmelerde edinilen izlenim geçmişte yaşanan bazı tatsız olaylar nedeniyle sanki yetkililerin yukarıda ikinci yol olarak belirtilen yöntemi biraz daha fazla tercih ettikleri şeklindedir.

Bu durumda da ortaya irtibat sağlanan bayii, ithalatçı ve temsilcilerle yapılacak ticaretin şartlarının özellikle ödeme yöntemlerinin çok iyi belirlenmesi ve uygulanması konusu çıkmaktadır. Marmaris'ten daha önceki yıllarda Adaya yapılan bazı ihracat işlemlerinde ödemelerin zamanında alınamadığı ve sorunlar yaşandığı öğrenilmiştir. Gerek Adadaki Türk yetkililerden gerekse Ziraat Bankası görevlilerinden alınan bilgiler ışığında Ada ile yapılacak ticarete mutlak surette ödemelerin peşin veya peşin ödeme yerine geçen Akreditif kullanılarak düzenlenmesi gerektiği anlaşılmıştır. Bu konuda banka yetkilileri Bankanın ve uluslar arası finansal işlemlerin imkân verdiği her türlü fırsatı sunmaya hazır olduklarını dile getirmişlerdir. Bu uygulamaların neler olabileceği Rodos ve Marmaris şube yetkilileri tarafından 14 Nisan tarihinde Ada'da gerçekleştirilen görüşmede değerlendirilmiştir.

Sonuç olarak, projenin ana hedefi olan Rodos pazarında satış imkânı yüksek ürünlere yönelik sektörel firma envanterinin hazırlığı, basımı ve dağıtımı işi planlandığı şekilde ve takvimde tamamlanmıştır.

Projenin uzun dönemdeki ana hedefi ise Marmaris ve Rodos arasındaki ticari işbirliğinin artırılmasıdır. Bu hedef yönelik olarak yapılan incelemelerde de yukarıda detaylı olarak aktarılan üç ana sorun ve engelin

1. Tarımsal ürünler için yerel laboratuvarın kurulması ve çalışması
2. Ödeme şekillerinin organizasyonu ve garantiye alınması
3. Ulaşım imkânlarının geliştirilmesi

halinde iki kıyı arasında mevcut ticaretin kısa sürede gelişeceği Adada yaşayan Türk ve Yunan yetkililer ve esnaf tarafından açıkça dile getirilmiştir.

EK 1: İrtibat Bilgileri

a) RODOS TÜRK BAŞKONSOLOSLUĞU

BAŞKONSOLOS HAKAN AYTEK
BAŞKONSOLOS YARDIMCISI ZAFER ÇALIŞKAN
IROON POLITECHNIUO 10-12
85100 RHODES / GREECE
TEL. 0030-2241023362 FAX. 0030-2241027472

b) GÜNEY EGE BÖLGESİ VALİLİĞİ

VALİ YARDIMCISI IOANNIS FLEVARIS
1 ELEFThERIAS SQ. 85100 RHODES / GREECE
TEL. 0030-2241360565 FAX. 0030-2241360650

c) ONİKİ ADALAR TİCARET VE SANAYİ ODASI

GENEL SEKRETER NIKOLAOS PAPASTAMATIOU
DIREKTÖR DR. I. PAPADIMITRIS
YÖN. KRL. ÜYESİ BAYAN MARITANA ALAKIOTOU ANTHOPOULOU
8, GR. LABRAKI STR. 85100 RHODES / GREECE
TEL. 0030-2241044207 FAX. 0030-2241044240

d) RODOS OTELCİLER BİRLİĞİ

BAŞKAN ANDONIS V. CAMBOURAKIS
GENEL SEKRETER STERGOS FOKIALIS
FINANS SORUMLUSU MANOLIS MARKOPOULOS
3, PLOTARCHOU BLESSA STR. 85100 RHODES / GREECE
TEL. 0030-2241074555 FAX. 0030-2241073316
WWW.EXR.GR

e) TC ZİRAAT BANKASI RODOS ŞUBESİ

MÜDİRE HALE ALPMEN

MEHMET ALAGIALI

16, GRIGORIOU LAMPRAKI STR.& 28 AMERIKIS STR.

85100 RHODES / GREECE

TEL. 0030-2241043702 FAX. 0030-2241073029

f) AVUKAT BAY GIONNAKOS KONSTANTINOS

46 DIAKOU 85100 RHODES / GREECE

TEL. 0030-2241030652 FAX. 0030-2241030625

g) GÜMRÜK MÜŞAVİRİ TSINGOS NIKOS

TEL. 0030-2241091002 MOBİL 0030-6932588842

h) INSPIRATION TRAVEL

DUREŞAN BASTİYALİ

AKTI SACHTOURI 4,

85100 RHODES / GREECE

TEL. 0030-2241024294 FAX. 0030-2241023395

EMAIL : inspir-tvl@otenet.gr

Yukarıda f, g, h maddelerinde yer verilen irtibat bilgileri özel şirket ve şahıslara ait olup, kullanım inisiyatifi ve sorumluluğu tamamen kullanıcıya aittir.

EK 2: Uygulanan Envanter (Örnek)

FİRMA ENVANTER ARAŞTIRMASI

İyi günler, EfG Araştırma Şirketinden geliyorum, ismim; Marmaris Ticaret Odası adına yapılan Marmaris İhracat Kapasitesi ile ilgili bir araştırma yürütüyoruz. Sizden alınacak olan tüm bilgiler bilimsel bir araştırmaya veri olarak kullanılacaktır. Katılımınız için teşekkür ederiz.

1- Firma Bilgileri

FİRMA ADI	A ENDÜSTRİYEL MUTFAK TURİZM OTELCİLİK ZÜCCACIYE TEMİZLİK GIDA SANAYİ VE TİCARET LİMİTED ŞİRKETİ
TABELA ADI	A ENDÜSTRİYEL MUTFAK
KURULUŞ YILI	☒ 2001
FİRMA SAHİBİ	☒ A.B
YETKİLİ PERSONEL	☒ C.D
ÇALIŞAN SAYISI	☒ 6
YILLIK CİRO	☒ 3.500.000

2- Faaliyet Bilgileri

FAALİYET ALAN(LAR)	☒ ENDÜSTRİYEL MUTFAK CİHAZLARI (OTEL CAFE VS.)	OTEL EKİPMANLARI
	☒ TAŞIMA EKİPMANLARI	AÇIK BÜFE EKİPMANLARI
	☒ PİŞİRME EKİPMANLARI	
		PORSELEN YEMEK TAKIMI
		PLASTİK

ÜRETİMİ YAPILAN ÜRÜNLER	☒ MUTFAK EKİPMANLARI
	☒
	☒
	☒
	☒
TESCİLLİ İŞE MARKA BİLGİSİ İLE	

TİCARETİ YAPILAN ÜRÜNLER	☒ ENDÜSTRİYEL MUTFAK CİHAZLARI (OTEL CAFE VS.)	OTEL EKİPMANLARI
	☒ TAŞIMA EKİPMANLARI	AÇIK BÜFE EKİPMANLARI
	☒ PİŞİRME EKİPMANLARI	
		PORSELEN YEMEK TAKIMI
		PLASTİK

İHRAÇ EDİLEN ÜRÜNLER	☒ YOK
	☒
	☒
	☒
	☒

İTHAL EDİLEN ÜRÜNLER	☒ YOK
	☒
	☒
	☒
	☒

BAYİLİK (LER) MARKA - ÜRÜN	☒ X-OTEL GRUBU	Y-PİŞİRME VE TAŞIMA EKİPMANLARI
	☒ X- AÇIK BÜFE EKİPMANLARI	Y-SERVİSLİNE
	☒ X-SERVİS EKİPMANLARI	

İHRAÇ ETMEYİ PLANLADIĞI ÜRÜNLER	☒ ENDÜSTRİYEL MUTFAK EKİPMANLARI
	☒ BAR VE SERVİS EKİPMANLARI
	☐

3- İletişim Bilgileri

ADRES	☒		
TELEFON FAKS	+9025241.....	+9025241.....	
E-POSTA ADRESİ	info@..... com.tr		
WEB SAYFASI	www.....com.tr		
	a	Facebook	☒ YOK
	b	Twitter	☒ YOK
	c	Google+	☒ YOK
	d	Instagram	☒ YOK
	e	Diğer 1	☒ YOK
	f	Diğer 2	☒ YOK
	g	Diğer 3	☒ YOK

Anketimize katıldığınız için teşekkür ederiz, hayırlı işler dileriz.

EK 3: Oniki Ada Ticaret ve Sanayi Odası Tarafından İletilen Marmaris'e Ürün Satılabilecek Firmalar

Sıra	TİCARİ ADI	ÜRÜNLER	ADA	SORUMLU KİŞİ	TELEFON	GSM	FAKS	İNTERNET SİTESİ	e-posta
1	TIMOTHY K. COSMETICS	Ei Yapımı, parabensiz ve lüks kozmetik ürünler.	LEROS	Kottakis Timoteos	2247026999	6972815636		www.timothy-k.com	sales@timothy-k.gr
2	HACIMANOLU E. & SIA O.E.	Şemsiye ticareti	RODOS	Hacimanolis Yannis	2241032115		2241022279		johna@ho-fortinet.gr
3	GRİGORİYU PANAYOTIS	Bilişim malzemeleri ticareti & sergi & toplantı organizasyonları	KOS	Grigoriyu Panayotis	2242048222	6947128113	2242048224	www.expo-world.gr	info@expo-world.gr
4	PELARDİS FİL. VASİLEOS	Ekmekek & Pastane ürünleri - Gıda Maddeleri Genel Ticareti	RODOS	Pelardis Basileos	2241087569 2241060329	6944753823	2241062356	www.pelardis.gr	pelardis@otinet.gr
5	OINABELOS AE	İçki Üretimi	KOS	Triantafillopoulou Mairi	2242069860	6948821669	2242069622	www.koswinery.gr	info@koswinery.gr
6	PISSAKAS D. VE SIA E.E.	Geleneksel Ürünler İmalathanesi(Geleneksel Ei Yapımı Rodos Lindiako Melekouni), reçeller, marmelatlar	RODOS	Pissakas Dimitrios	2241074209	6944321246	2241074209	www.Filemarodion.gr	info@Filemarodion.gr
7	Kalımmos Sosyal Kooperatif İşletmesi "PANAGIA İPAPANTİ"	Deniz Ürünleri İşleme İmalathanesi	KALİMMOS	Kaçotourkis Georgios	2243005060		2243005053	www.KSF.com.gr	ypapanti2@gmail.com
8	ETAİPEIA CAİR AE İÇKİ İMALATI ANONİM ŞİRKETİ İÇKİ ÜRETİMİ ZİRAl & SANAYİ ORTAKLIK ŞİRKETİ	CAİR İçki İmalathanesi	RODOS	Haziris Nikos	2241068770-3 İÇ HAT: 8233	6936684626			n.haziris@cair.gr , d.levizos@cair.gr
9	Pharmaid Cosmetics HRİSOVERGİ STAMATIÖU O.E.	Zeytinyağı, aloe vera ve argan yağı ile üretilen organik kozmetik ürünleri	RODOS	Hrisoverg Stamatiou	2241047783	6936581450		www.pharmaid.gr	pharmaidrhodes@gmail.com
10	THEANO KOLİYA K & SIA OE	Parafarmasötik, kozmetik, ortopedi, optik, sağıklı beslenme ürünleri	KOS	Kolla Theano	22420051524	6948299390	22420051524	www.pharmony.gr	pharmacykos@gmail.com

11	MITTOS OE	Parafarmasötik, koku ve parfüm, saat, mücevher, sağlığı beslenme, turistik ve çeşitli halk sanatlarına dair tüm ürünlerin toplanma - perakende ticareti.	KOS	Papakonstantinos Teodoros	2242025008	6947849805	pharmacyos@gmail.com
12	B. KABILAVKAS A.Ş.	Alkollü içecekler - geleneksel ürünler (EGE urosu, siyah üzümden üretilen brandy, suma içkisi, votka, kristal şeker ağrısına yetersel koriantonino likörü), değişik ebazırlardaki ambalajlarda saf zeytinyağı paketleyen sertifikalı imalathane, geleneksel yöntemlerle çelik fibrikte damıtılmış alkollü ürünler	RODOS	Kabilavka Viki	2241065952	2241062535	www.kabilavka.net , www.kilverhodon.gr , sigeon@otenet.gr
13	METALUX CAPSULES S.A.	Şarap & Şampanya Şişeleri Tapaları	RODOS	D. Ing George Gioufisis	2241081767	2241081768	www.metaluxsa.com , manager@metaluxsa.com
14	CYCLES FIDUSA YORGOS BOYACIS & SIA O.E.	Bisiklet İthalatı, imalat - ticareti (çelik, alüminyum ve karbon çelikten her müşteriye özel imalat bisiklet işketeleti üretimi)	RODOS	Boyacos Yorgos	2241021264	2241021519	www.fidusa.gr , info@fidusa.gr
15	ANADOLU PANAGU EMM. OĞULLARI O.E.	Tuz, un, kokulu biskitler, şeker & toz şeker, baharat, pirinç unu, mısır unu, kahve, çay, pirinç ve baklagiller ürünlerinin imlenmesi & Paketlenmesi, İthalat - İhracatı	RODOS	Panagos Mihail	2241060513	6944187637	www.panagos.gr , kanatoli@otenet.gr
16	NATURA NISYRIANA BUKLA AFRODITI	ÜRETİM: Somata içkisi, tarçın, bal, kapari, kapari yaprağı, pekmez, şarap, reçel, marmelat. Ayrıca akne şivicileri, yaralar, çatlaklar, akne/eriler, ekzema, dudak uçukları, sedif rahatsızlığı ve güneş hassasiyetine karşı yüz ve vücutta kullanılabilecek yanardağ maskesi.	Nisiros Adası	Bukla Afroditi	2242031133 2242031322	6932242481	www.nisyriana.com , info@nisyriana.com

17	SARANTIS DIMITRIOS	Turistik ve çeşitli halk sanatları eserlerinin toptan ve perakende ticareti	KOS	SARANTIS DIMITRIOS	2242028890	6978251516	sarantisdimiris27@yahoo.gr
18	PREARIS YOANNIS	Giyim & Ayakkabı dâiri ürünlerinin imalatı & Ticareti. Turistik ve çeşitli halk sanatları eserlerinin toptan ve perakende ticareti.	KARPATHOS	Prearis Yoannis	2245051310	6944175959	prearis1@otenet.gr www.traditionalshoes.gr
19	KALYNA YACHTING LIMITED	VAT İŞLETMECİLİĞİ	KALIMNOS	Kapadakis Vasilis	2243029384	6944867676	info@kalyrna-yachting.gr www.kalyrna-yachting.gr
20	DEKOUNIS N. & SIA EE	Lamba & Avize İmalatı	RODOS	Theodoros Nikolaos	2241033323 2241030785	6944547337	depanco@bbs.com@gmail.com www.angelanicolights.com
21	K.N. ÇAĞKARIS AEBE	Senetleik Sünger Sanayisi	KALIMNOS	Çağkaris Nikolaos	2243028857	6944244915	sponga@kim.forthnet.gr
22	THEMELARIOS YOANNIS ANDREAS	LEROS OTOMOBİLİ (satış, tamir, boyama, yol yardımı)	LEROS	Themelarios Yoannis Andreas	2247022000	2247024661	gohannis8@otenet.gr
23	ÇAĞKARI KALLOPI	Birikiel organik ürünlerin toptan ticareti	KALIMNOS	Çağkari Kalliope	2243047095	69469596030	www.athnetgreece.com info@athholidays.gr
24	K & B DIAKOGEOGLOU O.E.	İnşaat şirketi, gayrimenkul satış, dubleks daireler, yazlık evler, yazlık turistik evler, daireler	RODOS	Diakogeorgios Kallistos	2241029318	6932316963	2241034598 www.diakogeorgiou.gr info@diakogeorgiou.gr
25	ALONAKI DIAKANASTASIS EVAGGELOS	Organik zeytinyağı üretimi - ambalajlanması		Diakanastasi Evaggelos	2242068678	6946123857	alonaki@yahoo.gr
26	HARITOS SOTIRIOS HARITOS OTELI	Kaplıcalı Otel	Nisiros Adası	Haritos Sotirios	2242031322	6946461799	hharitos@otenet.gr
27	G. KALATHIANAKI OĞULLARI O.E.	Mobilya malzemelerinin İthalatı - İhracatı & Otomom Mobilyalar. Mobilya üretim makinelerinin İthalatı - İhracatı	KALYMNOS	Kalathianakis Ayvayoc	2243029173	6977777931	www.kalathianakis.gr kalathianakis@kalathianakis.gr
28	KOKINOS VASILIOS A.Ş.	Doğal Sünger & Kabuklu Deniz Hayvanlarının İthalatı - İhracatı	KALIMNOS	Kokkinos Vasilios	2243024141 2243051741	2243050939	www.kalymnos-sponges.gr kokkinos@kim.forthnet.gr
29	KUTUZIS STAMATIOS	Doğal Sünger & Kabuklu Deniz Hayvanlarının İthalatı - İhracatı	KALIMNOS	Kutuzis Stamatis	2243051790	2243051791	www.seasponge.gr koutouzi@otenet.gr

30	KUTUZİS YOANNİS	Doğal Sünger & Kabuklu Deniz Hayvanlarının İthalatı - İhracatı	KALİMNOS	Kutuzis Yoannis	2243051790	2243051791	www.seasponge.gr	kutuzis@otenet.gr
31	HARAMİS YOANNİS	Doğal Sünger & Kabuklu Deniz Hayvanlarının İthalatı - İhracatı & İşlenmesi	KALİMNOS	Haramis Panayotis	2243051349	6942403195	2243051348	pharamiss@yahoo.gr
32	MARKİS ALEKSİS	Doğal Sünger & Kabuklu Deniz Hayvanlarının İthalatı - İhracatı & İşlenmesi	KALİMNOS	Markis Aleksis	2243028150	6946595172	2243028150	markis@otenet.gr
33	NIKOLAKİS STİLYANOS	Doğal Sünger & Kabuklu Deniz Hayvanlarının İthalatı - İhracatı & İşlenmesi	KALİMNOS	Nikolakis Stilyanos	2243023723	6945272120	www.spongekalymnos.gr	info@spongetkalymnos.gr
34	MAKRİLLOS EMMANUİL	Doğal Sünger & Kabuklu Deniz Hayvanlarının İthalatı - İhracatı & İşlenmesi	KALİMNOS	Makrillos Emmanuil	2243024032	6936938275	2243023687	makrylos@kim.forthnet.gr
35	KONSTANTİNOS OĞLU KİPREOS YOANNİS	Doğal Sünger & Kabuklu Deniz Hayvanlarının İthalatı - İhracatı & İşlenmesi	KALİMNOS	Kipreos Yoannis	2243023933	2243050740	www.naturalsponge.zu	info@naturalsponge.eu kipreo@naturalsponge.eu kipreo@otenet.gr
36	YOANNİS MAGRİPLİS A.E.	Doğal Sünger & Kabuklu Deniz Hayvanlarının İthalatı - İhracatı & İşlenmesi	KALİMNOS	Magriplis Yoannis	2243048094	6974345099	2243048041	info@naturalsponge.gr
37	DOĞAL ORGANİK KOZMETİK ÜRÜNLER PATELİ KALİLOPİ	Kalimnos şifalı otlarından organik kozmetik ürünler üretimi	KALİMNOS	Pateili Kalilopi	2243059933	6951417342	www.vitaevalue.com	info@vitaevalue.com
38	KALİMNOS DALGIÇLIK KULÜBÜ NİSTAZOS DİMİTRİOS	Deniz sporları eğitim hizmetleri	KALİMNOS	Nistazos Dimitrios	2243047253	6974646413	www.kalymnosdiving.com	nistazos@yahoo.gr
39	GLİKOKALAMO AİLESİ ODUN FIRINI FAYKOKANAMOY	Geleneksel EkmeK Ürünleri	KALİMNOS	Glikokalamos Maria	2243024177	6944757869		
40	ONİKİ ADA BAL MERKEZİ AEBE	Bal ve bal kovani ürünlerinin üretimi, ambalajlanması ve ticareti	RODOS	Reças Nikolettos	2243048200	2241048205	www.mel.gr	info@mel.gr

Kaynakça

İzmir Raporu, 1906-1912

Oniki Adalar İş Profili, Oniki Adalar Ticaret ve Sanayi Odası, 2011 (Business Profile of the Dodecanese, An Analysis of the Economy of the Prefecture of the Dodecanese; Chamber Of Commerce And Industry Of The Dodecanese, <http://www.ellinikifoni.gr/ebed.htm> sitesinden 17.04.2015 tarihinde alınmıştır)

Rodos ve Oniki Adaların tarihçe ve coğrafya bilgileri www.tr.wikipedia.com web sitesinden alınmıştır.

TÜİK, Dış Ticaret İstatistikleri Veri Tabanı, 2015

(http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1046 sitesinden 17.04.2015 tarihinde alınmıştır)

www.rhodesmarket.blogspot.com

www.yesilmarmaris.com

www.tatilrodos.com

www.gtp.gr

<http://www.rhodesoliveoil2a.com/>

<http://en.wikipedia.org/wiki/Mandilaria>

<https://sites.google.com/site/rhodeswines/>

